

การพัฒนาแบบการจัดการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วม
ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนอนุบาลพะเยา
The Development of a Participatory Early Childhood Experience
Management Model Based on the Professional Learning Community
at Anuban Phayao School

อัญญาพิมพ์ ศิริวิชชากุล

Anyapim Siriwichakul

โรงเรียนอนุบาลพะเยา

Anuban Phayao School

Corresponding Author e-mail: non.silpa@gmail.com

Received: 2026-01-13 Revised: 2026-02-18 Accepted: 2026-02-28

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนา
รูปแบบ 3) ทดลองใช้รูปแบบและ 4) ประเมินรูปแบบ การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ 1) ศึกษา
ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ สภาพการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย จากผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง 15 คน
โดยใช้ประเด็นการสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์แนวทางการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยจากผู้เชี่ยวชาญ
10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ 2) พัฒนาและประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย
3) ทดลองใช้รูปแบบกับครูชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 โรงเรียนอนุบาลพะเยา 15 คน โดยใช้รูปแบบการจัด
ประสบการณ์ระดับปฐมวัย แบบประเมินหลักสูตรสถานศึกษา แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ และ
แบบประเมินความสามารถของครู 4) ประเมินผลรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย ได้แก่ ผล
การประเมินมาตรฐานการศึกษา และความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ ผลการศึกษาพบว่า 1) การศึกษา
ข้อมูลพื้นฐาน พบว่าการจัดประสบการณ์ปฐมวัยเน้นการทำงานร่วมกันและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่
การมีส่วนร่วมไม่เป็นระบบและขาดความต่อเนื่อง ทำให้การเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติในชั้นเรียน
ไม่ชัดเจน 2) รูปแบบมี 5 ขั้นตอนคือ ร่วมสร้างสัมพันธ์ ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ
ร่วมประเมินผล ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) การทดลองใช้
รูปแบบพบว่าคุณภาพของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความรู้ความเข้าใจหลังการพัฒนาสูง
กว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถของครูมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่

ในระดับมาก 4) การประเมินผลรูปแบบพบว่ามาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยอยู่ในระดับยอดเยี่ยม
ครูมีความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ (Keywords): การจัดประสบการณ์ปฐมวัย; ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ; การมีส่วนร่วม

Abstract

This study employed a research and development approach with following objectives: 1) investigate baseline data, 2) develop a model, 3) implement the model, and (4) evaluate the model. The research was conducted in four phases. Phase 1 involved a baseline study of early childhood experience provision. Data were collected through focus group discussions with 15 participants consisting of administrators, teachers, and parents, and interviews with 10 experts using interview protocols to explore guidelines for early childhood experience provision. Phase 2 focused on developing and evaluating the quality of the early childhood experience provision model. Phase 3 involved implementing the model with 15 kindergarten teachers teaching Kindergarten Levels 1–3 at Anuban Phayao School, using the developed experience provision model, a school curriculum evaluation form, a knowledge and understanding test, and a teacher competency assessment form. Phase 4 evaluated the outcomes of the model, including early childhood education standards and teachers' satisfaction with the model. The findings revealed that: 1) the baseline study indicated that early childhood experience provision emphasized collaboration and continuous development; however, participation lacked systematic processes and continuity, resulting in unclear connections between theory and classroom practice. 2) The developed model consisted of five stages: participatory relationship building, participatory and cause analysis, participatory planning, participatory action, and participatory evaluation. The overall quality of the model was rated at the highest level. 3) The implementation results showed that the overall quality of the curriculum was at the highest level. Teachers' post-development knowledge and understanding were significantly higher than pre-development levels at the .05 significance level, and teachers' overall competency was rated at a high level. 4) The evaluation results

indicated that early childhood education standards were at an excellent level, and teachers' overall satisfaction with the model was rated at a high level.

Keywords: Early Childhood Experience Management; Professional Learning Community; Participation

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นภารกิจสำคัญของประเทศไทยที่ได้รับความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ในระยะยาว เด็กปฐมวัยครอบคลุมตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 6 ปี เกี่ยวข้องกับการจัดบริการจากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน ประเทศไทยกำหนดกรอบนโยบายและกฎหมายด้านปฐมวัยอย่างเป็นระบบทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 เพื่อกำกับทิศทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นแนวทางเดียวกัน มุ่งเน้นการจัดการศึกษาและการจัดประสบการณ์ที่มีคุณภาพ เหมาะสมตามวัย และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

แม้ประเทศไทยจะมีนโยบายและการลงทุนด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง แต่ผลการสำรวจและงานวิจัยหลายฉบับสะท้อนว่าการจัดประสบการณ์ปฐมวัยยังไม่สามารถพัฒนาเด็กได้เต็มตามศักยภาพโดยพบปัญหาด้านพัฒนาการล่าช้า โภชนาการ ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการ และคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งการขาดความเชื่อมโยงไปสู่ระดับประถมศึกษา (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) นอกจากนี้ การจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนยังได้รับแรงกดดันจากความคาดหวังของผู้ปกครอง ส่งผลให้เกิดการเร่งรัดพัฒนาการ การจัดประสบการณ์ที่ไม่เหมาะสมกับวัย และการพึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป (ฉัตรวิไล สุรินทร์ขุมพู, 2564) สำหรับโรงเรียนอนุบาลพะเยาแม้ว่าจะเป็นสถานศึกษาที่มีศักยภาพ แต่ยังพบความแตกต่างของคุณภาพเด็กระหว่างห้องเรียน และความจำเป็นในการพัฒนาการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวัยและส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เน้นการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญและความร่วมมือของครู ครอบครัว และชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่ส่งเสริมให้ครูร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมวิเคราะห์ปัญหา และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ ซึ่ง

ช่วยยกระดับคุณภาพการจัดประสบการณ์ในสถานศึกษา นอกจากนี้ แนวคิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กปฐมวัยเชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

โรงเรียนอนุบาลพะเยาเป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของจังหวัดพะเยา โดยภาพรวมของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไม่มีปัญหามากนัก เพราะโรงเรียนและบุคลากรมีศักยภาพในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากพิจารณาโดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจมิติในการหาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยให้คุณภาพของเด็กปฐมวัยเป็นตัวแปรตามในแบบจำลอง และตัวแปรต้นเป็นปัจจัยที่มีความเป็นไปได้ที่มีผลต่อคุณภาพของเด็ก คือ การเข้าถึงองค์ความรู้ของแม่และผู้ปกครอง การเข้าถึงทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยและประสิทธิภาพในดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะพบว่ามีความแตกต่างหลากหลายอยู่ไม่น้อย นอกจากนี้โรงเรียนยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีทักษะศตวรรษที่ 21 ผ่านสิ่งที่เรียกว่า ห้องเรียนศตวรรษที่ 21 มีการจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนตั้งแต่กระบวนทัศน์ หลักการ วิธีการ โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้อันเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคต แบ่งออกเป็น 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ห้องเรียน หลักสูตร การเรียนการสอน และครูผู้สอน ซึ่งเป็นความท้าทายของโรงเรียนอนุบาลพะเยาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนารูปแบบ ทดลองใช้ และประเมินผลรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัยและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนอนุบาลพะเยา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนอนุบาลพะเยา
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนอนุบาลพะเยา
4. เพื่อประเมินผลรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนอนุบาลพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (research and development: R&D) โดยมีการดำเนินงานมี 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1. **วัตถุประสงค์** 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์แบบมีส่วนร่วมระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลพะเยา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. **กลุ่มเป้าหมาย** ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลสภาพการจัดประสบการณ์แบบมีส่วนร่วมระดับปฐมวัย จำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลพะเยา จำนวน 3 คน ครูปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลพะเยา จำนวน 6 คน และผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลพะเยา จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) 2) ผู้ให้ข้อมูลแนวทางการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วม จำนวน 10 คน ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก ตำแหน่งทางวิชาการผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป มีผลงานการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย จำนวน 2 คน ผู้บริหารการศึกษา วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีผลงานการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีผลงานการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย จำนวน 2 คน ศึกษาพิเศษ วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีผลงานการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย จำนวน 2 คน ครู วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีผลงานการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย จำนวน 2 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

3. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ 1) ประเด็นการสนทนากลุ่มสภาพการจัดประสบการณ์แบบมีส่วนร่วม 2) แบบสัมภาษณ์แนวทางการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วม

4. **วิธีดำเนินการ** ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็น 2) สนทนากลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครูปฐมวัยและผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัย 3) สัมภาษณ์แนวทางการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

5. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ประเด็นการสนทนากลุ่ม และแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบ

1. **วัตถุประสงค์** 1) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วม 2) เพื่อประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วม

2. **กลุ่มเป้าหมาย** ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วม จำนวน 15 คน ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย วุฒิกการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก ตำแหน่งทางวิชาการผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป มีผลงานการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย จำนวน 2 คน ผู้บริหารการศึกษา วุฒิกการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีผลงานการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา วุฒิกการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีผลงานการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย จำนวน 4 คนศึกษานิเทศก์ วุฒิกการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีผลงานการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย จำนวน 2 คน ครู วุฒิกการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีผลงานการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย จำนวน 4 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนอนุบาลพะเยา 2) แบบประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วม ลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ

4. **วิธีดำเนินการ** 1) ดำเนินการออกแบบรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) พัฒนาเอกสารประกอบรูปแบบ 3) ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

5. **การวิเคราะห์ข้อมูล** แบบประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอแบบตารางประกอบการพรรณนา

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ

1. **วัตถุประสงค์** เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนอนุบาลพะเยา

2. **กลุ่มเป้าหมาย** ได้แก่ 1) กรรมการประเมิน จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ผู้วิจัย 1 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน กรรมการสถานศึกษา 1 คน และผู้ปกครองนักเรียน 1 คน 2) ครูผู้สอนชั้นอนุบาล จำนวน 15 คน และ 3) นักเรียนระดับชั้นอนุบาล จำนวน 425 คน

3. แบบแผนการทดลอง เป็นแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวทำการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (one group pretest-posttest design)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) แบบประเมินหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ 3) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 4) แบบประเมินความสามารถของครูในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย ลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ

5. วิธีดำเนินการ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) ประชุมชี้แจงการดำเนินงานตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการครูโรงเรียนอนุบาลพะเยาเกี่ยวกับการพัฒนาตามรูปแบบ 4) ดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและ 5) ประเมินผลการพัฒนาตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล แบบประเมินหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย และแบบประเมินความสามารถของครูในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอแบบตารางประกอบการพรรณนา แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที่ (t-test) และนำเสนอแบบตารางประกอบ การพรรณนา

ระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบ

1. วัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. กลุ่มเป้าหมาย 1) ข้อมูลผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพเด็ก ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ 2) ผู้ให้ข้อมูลการประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนอนุบาลพะเยา จำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลพะเยา จำนวน 3 คน ครูปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลพะเยา จำนวน 6 คน และผู้ปกครอง

นักเรียนปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลพะเยา จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบบันทึกผลการประเมินคุณภาพภายในระดับปฐมวัย 2) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วม ลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ

4. วิธีดำเนินการ 1) รวบรวมคะแนนประเมินคุณภาพภายในระดับปฐมวัย จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพเด็ก ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ 2) ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล แบบบันทึกผลการประเมินคุณภาพภายในระดับปฐมวัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และนำเสนอแบบตารางประกอบการพรรณนา แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอแบบตารางประกอบการพรรณนา

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนอนุบาลพะเยา พบว่าผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่าแนวคิดการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ความสำคัญการทำงานร่วมกันของครูและผู้เกี่ยวข้องผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนผลการปฏิบัติ และการพัฒนาการจัดประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการและความต้องการของเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์สะท้อนสภาพการจัดประสบการณ์แบบมีส่วนร่วมระดับปฐมวัยของโรงเรียน พบว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และตระหนักถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมขาดความเป็นระบบ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำงานร่วมกันของครูมีลักษณะไม่ต่อเนื่องและการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา วางแผนและพัฒนาการจัดประสบการณ์ยังไม่ชัดเจนในเชิงกระบวนการส่งผลให้การจัดประสบการณ์ยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีกับการปฏิบัติในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. รูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนอนุบาลพะเยามี 6 องค์ประกอบได้แก่ หลักการ แนวคิดทฤษฎี วัตถุประสงค์ สารการพัฒนา ขั้นตอนการพัฒนา การวัดและประเมินผล สารการพัฒนา 5 ประการ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ 3) การจัดประสบการณ์ 4) สภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ 5) การประเมินพัฒนาการ และขั้นตอนการพัฒนา 5 ประการ ได้แก่ 1) ร่วมค้นหาปัญหา (participatory and cause) 2) ร่วมวางแผน (participatory and plan) 3) ร่วมปฏิบัติการ (participatory and action) 4) ร่วมประเมินผล (participatory and evaluate) และ 5) ร่วมรับผลประโยชน์ (participatory and benefit) ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนอนุบาลพะเยาพบว่า 1) ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลพะเยา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.41) 2) ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการประเมินความสามารถของครูในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยพบว่าครูกลุ่มเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.39 และครูที่ผ่านการประเมิน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4. การประเมินผลรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนอนุบาลพะเยา พบว่า 1) ผลการประเมินมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ด้านคุณภาพของเด็ก กระบวนการบริหารจัดการ และการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญพบว่าทุกมาตรฐานอยู่ในระดับยอดเยี่ยมและ 2) ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.54)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัย การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กแบบองค์รวม การเรียนรู้ผ่านการเล่น การบูรณาการ การทำงานสอดคล้องกับการทำงานของสมอง และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน การศึกษาสภาพจริงของโรงเรียน

อนุปาลพะยาพบว่าคุณมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบมีส่วนร่วม แต่ยังขาดโครงสร้างและกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนผลการปฏิบัติยังไม่ต่อเนื่อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจึงสะท้อนตรงกันว่า การพัฒนารูปแบบควรมีขั้นตอนชัดเจน ยึดหยุ่น เชื่อมโยงผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและเอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันของครูอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนารูปแบบโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2553; ทิศนา ขมมณี, 2564; สุวิมล ว่องวานิช, 2566) ที่ให้ความรู้หรือทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (research and development) ที่นำเสนอวิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสอบถามหรือสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานการพัฒนารูปแบบ

2. การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานอย่างเป็นระบบตามแนวคิดการวิจัยและพัฒนาที่ดำเนินการต่อเนื่องจากการวิจัยสู่การพัฒนา รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ ได้แก่ หลักการ แนวคิดทฤษฎี วัตถุประสงค์ สารการพัฒนา ขั้นตอนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล และใช้กระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ รูปแบบดังกล่าวมุ่งพัฒนาสาระการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัย 5 ด้าน ได้แก่ หลักสูตร แผนการจัดประสบการณ์ การจัดประสบการณ์ สภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ และการประเมินพัฒนาการ ลักษณะเด่นของรูปแบบคือการทำงานเป็นระบบ วงรอบการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการสร้างความร่วมมือระหว่างครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของปณิสา รัตนพันธ์ (2560) ที่นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ที่ใช้กระบวนการ PDR คือ Plan = การวางแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ Do & SEE = การปฏิบัติ/การสังเกตและเรียนรู้ และ Refection = การสะท้อนความรู้ความคิดจากการปฏิบัติ นำไปต่อยอดการเรียนรู้และพัฒนา

อนุศรา อุดทะ (2561) เสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูปฐมวัย มีกระบวนการ พัฒนามาตามรูปแบบ 5 ขั้นตอน ดังนี้ การวิเคราะห์ความต้องการ การออกแบบหลักสูตร การดำเนินการพัฒนา การนิเทศติดตามผล และการประเมินผล สีสาวดี ชนะมาร (2563) เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) นำเสนอมนทัศน์กว้างล่วงหน้าก่อนการสอน 2) เผชิญปัญหา 3) ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียน

แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา 4) วางแผนการแสวงหาความรู้ 5) ดำเนินการแสวงหาความรู้ และ 6) วิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลข้อมูลนำเสนอ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผลการทดลองใช้รูปแบบสะท้อนถึงประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนา ขึ้นอย่างชัดเจน โดยหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลพะเยามีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และบริบทของสถานศึกษา ขณะเดียวกันครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสามารถในการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับสูง ครูทุกคนผ่านเกณฑ์การประเมิน ผลดังกล่าวสะท้อนว่าการพัฒนาครูในสถานที่ปฏิบัติงานจริง ผ่านการมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสะท้อนผลอย่างต่อเนื่องตลอด 1 ปีการศึกษา ช่วยให้ครูเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีกับการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของลีลาวดี ชนะมาร (2563) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยพบว่านักศึกษาครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เนื้อหารายวิชาการกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สุพิชญ์ชญา มีแก้ว (2566) ที่พัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กปฐมวัยพบว่าครูมีความรู้ก่อนการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 14.00 คิดเป็นร้อยละ 70 หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 18.33 คิดเป็นร้อยละ 91.67 และชนาธิป บุบผามาต (2566) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดประสบการณ์ของนักศึกษาครู พบว่า หลังการพัฒนานักศึกษาครูมีพัฒนาการความสามารถในการจัดประสบการณ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผลการประเมินรูปแบบพบว่ามาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยด้านคุณภาพของเด็ก กระบวนการบริหารจัดการ การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ อยู่ในระดับยอดเยี่ยม สะท้อนว่ารูปแบบสามารถยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยได้อย่างเป็นองค์รวม โดยเฉพาะการพัฒนาเด็กผ่านการเรียนรู้จากการเล่น การลงมือปฏิบัติ และการจัดประสบการณ์ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพงษ์ อัสสภักย์ (2560) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่าโรงเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบสามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านการทำแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลพัฒนาการของเด็กปฐมวัย การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยแบบมีส่วนร่วม ในขณะเดียวกันผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะด้านความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับบริบทการทำงานจริงของครูและเอื้อต่อการนำไปใช้อย่างยั่งยืน ผลการวิจัยยืนยันว่ากระบวนการพัฒนาที่ขับเคลื่อนด้วยการมีส่วนร่วมที่เป็นระบบตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นปัจจัยสำคัญต่อการยอมรับ การใช้ประโยชน์ และความยั่งยืนของการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยในสถานศึกษา อนุตรา อุดทะ (2561) ที่พัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นประโยชน์ และมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมาก และฉัตรวิไล สุรินทร์ขมพู (2564) ศึกษารูปแบบการบริหารหลักสูตรระดับปฐมวัยที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวม พบว่ามีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กระทรวงศึกษาธิการควรใช้สารสนเทศจากผลการวิจัยประกอบการตัดสินใจเพื่อใช้วางแผนดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานเพื่อกำหนดนโยบาย แผนการดำเนินการ มาตรการส่งเสริมการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วมให้มีความชัดเจน ทันต่อสถานการณ์วิกฤติ สามารถปรับดำเนินการได้ตามบริบทของสถานศึกษา และควรสื่อสารนโยบายและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนด้วยวิธีการและช่องทางที่หลากหลาย

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรศึกษารายละเอียดและวิเคราะห์รูปแบบการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนอนุบาลพะเยาก่อนนำไปใช้

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสื่อสารสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย/แนวทางการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้แก่ครูและผู้บริหารอย่างชัดเจน รวมทั้งสนับสนุนเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

1.4 สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายในโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเด็นการพัฒนาหลักสูตร แผนการจัดประสบการณ์ การจัดประสบการณ์ สภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งเรียนรู้

และการประเมินพัฒนาการ และสร้างความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งภายในโรงเรียน ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 โรงเรียนควรวิจัยติดตามผลการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจในการพัฒนารูปแบบที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบและวิธีการจัดประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพอื่นๆ เช่น แนวคิดมอนเตสซอรี แนวคิดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม แนวคิดโฮสโคป เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ฉัตรวิไล สุรินทร์ขมพู. (2564). รูปแบบการบริหารหลักสูตรระดับปฐมวัยที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชนาธิป บุปผามาต. (2566). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดประสบการณ์ของนักศึกษาครู. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิตนา แคมมณี. (2564). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปณัสยา รัตนพันธ์. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ลีลาวดี ชนะมาร. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(4), 1-15.

- สมพงษ์ อัสสภักย์. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564-2570. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สุพิชญ์ชญา มีแก้ว. (2566). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2. (รายงานการวิจัย). ยโสธร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2566). การวิจัยการออกแบบทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุศรา อุดทะ. (2561). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.